

E · R · S · O

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

ERSO
PEASPONSOR

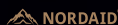

HOOAJA
SUURSPONSOR

LIVIKO
— anno 1898 —

BioBlock®

myfitness
— world class gym & studios —

RADISSON COLLECTION
TALLINN

NORDIC
CATERING

PAKEND & PRINT
— ESTONIA —

NEEME JÄRVI JA KEVADKLASSIKA TURANDOT

ERSO

DIRIGENT
NEEME JÄRVI

10

MAI
ESTONIA KONTSERDISAAL
2024

WEBER
HINDEMITH
FURTWÄNGLER

ELAV INSPIREERIV RIKASTAV

Eesti muusikat viivad üheskoos maailma ERSO ja fintech lute

ERSOga on võimalik koos kasvada.
Meid seob otsing ja inspiratsioon.
Nii ERSO kui ka lute püüdleavad alati
tiptaseme poole.

- TARMO SILD
lute juht ja kaasasutaja

E · R · · O

NEEME JÄRVI JA
KEVADKLASSIKA.

Turandot

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Kontsertmeister Triin Ruubel
Dirigent NEEME JÄRVI

kell 18 – eelkontsert

Carl Maria von Weber. Kaheksa pala neljale käele, op. 60 nr 4

Carl Maria von Weber. Kuus pala neljale käele, op. 10a nr 2

Klaveril Kärt Ruubel ja Maksim Ššura.

Sümfooniakontserdi kavast räägib ERSO toimetaja Anita Maasalu.

kell 19 – sümfooniakontsert

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester

Kontsertmeister Triin Ruubel

Dirigent NEEME JÄRVI

Carl Maria von Weber (1786—1826)

Muusika Schilleri näidendile „Turandot, Hiina printsess“ (1809)

Avamäng

Marss

Paul Hindemith (1895—1963)

„Sümfoonilised metamorfoosid Carl Maria von Weberi teemadele“ (1943)

Allegro

Scherzo. Turandot

Andantino

Marsch

vaheaeg

Wilhelm Furtwängler (1886—1954)

Sümfoonia nr 2 e-moll (1946)

Assai moderato

Andante semplice

Un poco moderato

Langsam – Moderato – Allmählich vorwärts – Allegro molto

Kontserdist teevad ülekande Klassikaraadio ja ERSO TV (erso.tv), salvestisi saab ka järelkuulata ja –vaadata.

1762. aastal tuli Veneetsias lavale Carlo Gozzi *commedia dell'arte* stiilis näidend „Turandot“. See lugu muinasjutuliselt kaunist nimikangelannast on läbi sajandite inspireerinud paljusid kirjanikke, kunstnikke, heliloojad ning andnud alust väga erinevatele tõlgendustele. Turandot, kelle kauge esiema tappis üks tundmatu võõras, lasi kättemaksuks kõigile meestele hukata need, kes julgesid võita tema armastust. Suutmata ära arvata vastust kolmele mõistatusele, ootas neid surm. Tosin hulljulget jäi oma peast ilma, kuni ilmus tundmatu prints Calaf, kes teadis vastust printsessi esitatud küsimustele. Need on Lootus, Veri ja Armastus.

1801. aastal tõlkis Gozzi näidendi saksa keelde Friedrich Schiller ja aasta hiljem nägi see rambivalgust suure kirjaniku Johann Wolfgang von Goethe lavastuses Weimari Õukonnateatris, mille juhina ta tollal tegutses. Palju tähelepanu on pälvinud saksa teatrimeeste Max Reinhardti ja Bertolt Brechti hilisemad Schilleri–lavastused. Muusikas tõusevad esile Carl Maria von Weberi ja Ferruccio Busoni Turandoti–ainelised teosed ning mõistagi Giacomo Puccini ooper „Turandot“ — surma ja armastuse müsteerium, suurejooneline vaatemäng, mis sel varakevadel on vallutanud Vanemuise teatrilava.

Ühena esimestest tõi hiina–ainestiku muusikasse saksa rahvusromantilise ooperi teeraja **CARL MARIA VON WEBER**. Tema tuntuim ooper „Nõidkütt“ („Freischütz“, 1821) on tänaseni muusikateatrite repertuaaris. 1804. aastal oli ta komponerinud „Hiina avamängu“ („Overtura Chinesa“), mis pole säilinud, kuid on teada, et Weber kasutas fragmente selle noodimaterjalist Schilleri näidendile loodud muusikas. Selle tellis temalt 1809. aastal oma õukonnateatri etenduste jaoks Wüttenbergi kuuvürst Friedrich Wilhelm, kelle erasekretärina helilooja tollal töötas.

Carl Maria von Weber. © Caroline Bardua.

Weberi **Turandoti–muusika** põhineb ühel teemal, mille ta leidis Jean–Jacques Rousseau’ 1768. aastal ilmunud „Muusikasõnastikust“ („Dictionnaire de la Musique“). Nagu teada, tegeles kuulus filosoof ka muusikateooria ja

heliloominguga. Rousseau nimetas pentatoonilise helireaga meloodia hiina aariaks (*air chinois*). Ta oli selle saanud ühelt tuttavalt prantsuse sinoloogilt. Weber kasutas seda meloodiat näidendimuusika kuuest numbrist viies, andes neile idamaise värvingu.

Aastal 1909 komponeeris Turandoti–ainelise näidendimuusika ka itaalia–saksa päritolu pianist ja helilooja Ferruccio Busoni. See esietendus nimeka saksa teatrimehe Max Reinhardti lavastuses 1911. aastal Berliini Saksa Teatris. Kuus aastat hiljem valmis Busoni ooper. Selle libreto koostas ta ise, tõlkides saksa keelde Gozzi näidendi algversiooni. Tema sõnul olid Schiller ja Weber „ära rikkunud itaalia kirjanduse meistriteose“. Busoni värvirikalt eksootilise muusikaga ooper esietendus 1917. aastal Zürichis autori dirigeerimisel.

1943. aastal ilmus Turandoti–teema ka **PAUL HINDEMITHI** loomingsusse. Hindemith on jäänud muusikalukku 1920. aastatel sündinud neoklassitsismi ühe tähtsama esindajana. Tema mahukas looming hõlmab teoseid pea kõigis žanreis — hulgaliselt orkestri- ja erinevaile koosseisudele loodud kammerteoseid, juhumuusikat — nii tantsusaalide kui ka koduse musitseerimise tarbeks. Lisaks lavamuusikat, kooriteoseid ning klaveri- ja orkestrilaule. Tema varased lühiooperid on ekspressionistlikud kiredraamad:

Paul Hindemith.

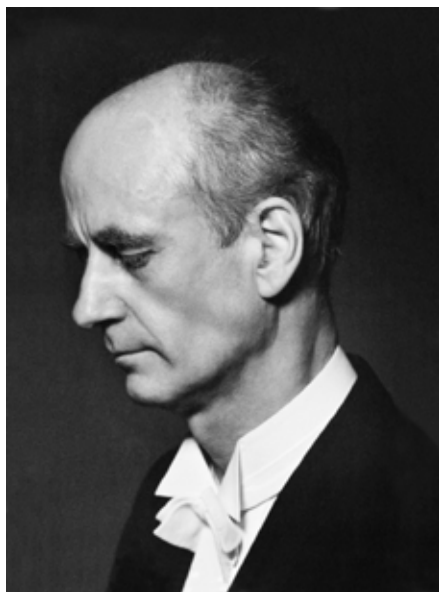
„Mörvar, naiste lootus“ („Mörder, Hoffnung der Frauen“, 1919), „Das Nusch–Nuschi“ (1920), „Sinna ja tagasi“ („Hin und zurück“, 1926) ning ka mõned aastad tagasi Estonias lavastatud mõrvadraama „Cardillac“ (1926). Tema ooperiloomingut kroonivad kaks ajaloolist isikudraamat — „Maalikunstnik Mathis“ („Mathis der Mahler“, 1935) 16. sajandi kunstnikust Mathis Grünewaldist ning „Maailma harmoonia“ („Harmonie der Welt“, 1951) 17. sajandi astronoomist ja matemaatikust Johannes Keplerist. Just tema sõjaeelsed lavateosed said natsirežiimi terava kriitika osaliseks, mis sundis heliloojat — nagu paljusid euroopa vaimuinimesi — Ameerikasse emigreeruma. Kodumaale naasis ta 1953. aastal.

Idee komponeerida ballettimusika Carl Maria von Weberi teemadele pärines Sergei Djagilevi vene balletitrupi kunagiselt esitantsijalt ja hilisemalt koreograafilt Léonide Massine'ilt. Saksamaalt ajutiselt Šveitsi asudes töötas helilooja temaga Assisi Franciscuse elule toetava balleti „Õilsaimad visioonid“ („Nobilissima visione“, 1938) loomisel. Koreograafi soov oli Weberi lähtematerjali täpselt järgida. Hindemithi üsna vabad metamorfoosid Weberi klaveriduetidest ja lavamuusikast teda ei rahuldanud. Balletiprojekt ei realiseerunud. Heliloojat häiris omakorda Massine'i koostöö Salvador Daliga, kes oli teinud lavakujunduse Massine'i eelmisele balletile „Bakhanaal“ (1939) ning koreograafi enese liiga veidrad lavastusideed. Massine'i arvates oli Hindemithi partituur „liiga isiklik“, selles olevat liiga vähe Weberit.

Kuid Hindemith ei loobunud seniloodust. Balletimuusikast koostas ta neljaosalise orkestriteose pealkirjaga „**Sümfoonilised metamorfoosid Carl Maria von Weberi teemadele**“, mille esiettekanne toimus 20. jaanuaril 1944 New Yorgis Artur Rodziński juhatusel. Balletina tuli muusika lavale New Yorgis 1952. aasta novembris George Balanchine'i koreograafiaga. Hindemith on Weberi teemadest loonud meisterlikke metamorfoose, lisades värvikaid harmooniaid, ebatavalisi pillikombinatsioone, uusi kontrameloodiaid, fuugalikke arenguliine. Ka ei puudu siin dzässielemendid. Sel viisil ühendas ta traditsioonilised kompositsioonitehnikad oma ainulaadsete ideede ja väljenduslaadiga. **Esimese osa** teemad pärinevad Weberi klaveriduetist nr 4 tsüklist op. 60. Weberi „Turandoti“ lavamuusika annab aluse **teise osa** vaimukaile orkestrimängudele, mida idamaiselt värelevas õhkkonnas alustavad puupillid. Neile liituvad lärmakad vased. Hiina–motiividega ühinevad dzässirütmid, millest kasvab välja ulatuslikum fuugalik arengulõik. Hämmastavas rikkuses tõusevad siin esile löökpillid. Eleegilises **kolmandas osas** (*Andantino*) kasutas Hindemith allikana Weberi pala nr 2 tsüklist op. 10a (1809). See osa lõpeb arabeskselt tantsiskleva flöödisoologaga. **Finaali** rühikas, punkteeritud rütmiga marsimuusikas naaseb teose algusmotiiv koos tsitaadiga Weberi majesteetliku karakteriga klaveripalast nr 7 op. 60.

Hindemithi hilisemad orkestriteosed „Symphonia Serena“ (1946), reekviem „When Lilacs Last in the Dooryard Bloom'd“ (1946), „Sinfonietta“ E–duur (1950), sümfoonia puhk– ja löökpillidele B–duur (1951) ja sümfoonia „Maailma harmoonia“ („Die Harmonie der Welt“, 1951) on sündinud Ameerika–aastail ning viimane, „Pittsburgi sümfoonia“ valmis juba 1958. aastal kodumaal.

Tänase kontserdi peateos on **WILHELM FURTWÄGLERI** teine sümfoonia. Selle autor on üks kõigi aegade legendaarsemaid dirigente, keda noorem publik tõenäoliselt ei tea või pole tema nimegi kuulnud. Kaasaegseist võiks tema kõrval nimetada vaid Arturo Toscaninit ja Bruno Walterit. Eriline fluidum, mis tema kõrgustesse ulatuvast isiksusest kiirgas, hämmastas ka kõige ägedamaid kriitikuid. Kaasaegsed on meenutanud, et isegi kui tema kõige isepäisemad tõlgitsused tõrksust tekitasid, võis kontserdilt neist alati midagi olulist kaasa võtta.

Wilhelm Furtwängler.

Furtwängleri repertuaaris oli peamiselt Beethoveni, Schuberti, Brahmsi, Bruckneri ja Wagneri looming, kuid ta juhatas ka ligi 200 orkestriteost enam kui 70 kaasaegse helilooja sulest — Ravelist Prokofjevi ja Hindemithini. Tema dirigendikarjäär algas 1905. aastal Breslaus, kus ta juhatas oma esimest sümfooniat, mis publiku hulgas menu ei saavutanud. Ta otsustas jätkata dirigendina, mis näis toovat kasvavat tunnustust tema järgnevail tööaastail Lübeckis, Zürichis, Münchenis, Strasbourgis, Mannheimis. 1920. aastal sai Furtwänglerist oma suure iidoli Arthur Nikischi järel Leipzigi Gewandhaus-orkestri juht ja viimase surma järel aastal 1922 Saksamaa hinnatuima orkestri, Berliini Filharmoonikute kunstiline juht. Selles ametis tegutses ta poliitilistel põhjustel tekkinud vaheaegadega kuni oma surmani aastal 1954. Ka dirigeeris ta sageli Viinis, gastroleeris Ameerikas ja Skandinaavias.

1931. aastal sai Furtwänglerist Berliini Riigiooperi direktor. Kui natsid keelasid 1934. aastal Hindemithi ooperi „Maalikunstnik Mathis“ esitamise, astus ta helilooja kaitseks jõuliselt välja ning astus protesti märgiks kõigilt ametikohtadelt tagasi, kuid jäi siiski Saksamaale. Keelust hoolimata dirigeeris ta Hindemithi ooperimuusikast sündinud sümfooniat. 1945. aastal asus ta elama Šveitsi. Pärast kuid kestnud võitlust sõjajärgsete võimudega seisis ta 1. detsembril 1946 Berliinis sealse denatsifitseerimiskomisjoni ees. Pärast

kaks päeva kestnud kohtuprotsessi, kus arutati tema sõjaaegset tegevust natside esindusdirigendina, vabastati ta süüdistustest. Oma kaitsekõnes ütles ta muu hulgas:

„Teadsin, et Saksamaa on kohutavas kriisis. Tundsin vastutust saksa muusika eest ja minu ülesanne oli see kriis, nii palju kui võimalik, üle elada. Mure, et minu kunsti kuritarvitati propagandaks, pidi järele andma suuremale murele, et saksa muusika säiliks [---]. Need inimesed, Bachi ja Beethoveni, Mozarti ja Schuberti kaasmaalased, pidid ikkagi elama totaalse sõja kinnisidee küüsis olnud režiimi kontrolli all. [---] keegi ei vajanud Beethovenit ja tema sõnumit vabadusest ja inimlikust armastusest rohkem, kui just need sakslased, kes pidid elama Himmleri terrori all. Ma ei kahetse, et nende juurde jäin.“

Ta naasis Berliini Filharmoonikute ette. 1951. aastal avas ta Bayreuthi festivali Beethoveni üheksanda sümfooniaga. Dirigent suri Baden–Badenis 30. novembril 1954. aastal.

Legend dirigent Furtwänglerist elab tänini. Legendarseks sai tema musitseerimise haruldane intensiivsus ja ainulaadne dirigeerimismaneer. Sellest on kirjutanud näiteks üks tänapäeva tuntud dirigente Daniel Barenboim, kes kohtus maestroga küll poisieas, kuid selle kohtumise mõju on saatnud teda kogu elu. Artiklist pealkirjaga „Õppetunnid ekstsentriku juures“ loeme:

„Juba tollal sain aru, et Furtwängler patustas dirigeerimistehnika kõigi konventsioonide vastu. Hiljem tema salvestisi kuulates–vaadates ja tema partituurimärkusi uurides mõistsin ma seda filosoofilist substantsi, mis tema näiliselt vastuolulise stiili taga peitus. Tema kirjutisi lugedes leidsin kinnituse põhimõttele — musitseerimises pole midagi mehhaanilist, kordustes pole sarnasust. Eriline oli tema agoogika ja tempode paindlikkus. Furtwänglerilt võib õppida, kuidas tempod peavad sobituma muusika loomulikku kulgu. Tema ebaselge dirigeerimine, tema ekstsentrilisus, vulkaanilisus on sama müütilised kui musitseerimise väljenduslik veenvus. Tema muusikafilosoofia oli kujutus kõlast, selle kujunemine muusikaks. Ja on loogiline, et üht kõla, mis olematusest tuleb, ei saa selgelt ja täpselt dirigeerida. See nõuab viivitus- või kõhklusetke, n-ö heli sünnihetke. Ja ta mängis nende hetkedega.“

Furtwängleri dirigeerimismaneerist on kõnelenud tema järeltulijad Berliini Filharmoonikute ees — nii Herbert von Karajan, Claudio Abbado kui ka Simon Rattle. Neist kaks viimast on nimetanud teda oma suurimaks teejuhiks ja mõjutajaks.

Furtwängleri inimlik tragöödia seisnes võimetuses heliloojana läbi lüüa. Komponeerimist pidas ta oma tõeliseks kutsumuseks, dirigeerimist aga saatuslikuks paratamatuseks, justkui ettevalmistavaks staadiumiks vaimse eksistentsi kõrgemale tasandile. Veidi enne oma surma leidis too oma aja suurimaid dirigente, et tema elu on ebaõnnestunud, tunnustamatus heliloojana oli jätnud tema hinges varju tuntuuse dirigendina. Enda sõnul tundis ta, et on elanud „ajale vastu või ajast maas“. Teatud mõttes kehtib öeldu ka tema teise sümfoonia kohta. Kui teos poleks loodud 1940. aastail, vaid 19. sajandi lõpukümneil, oleksid tema kaasaegsete hinnangud olnud hoopis positiivsemad. Neoklassitsism ja ekspressionism on tema stiili vähe mõjutanud. Ta kasvas üles kultuuriruumis, mida on Thomas Mann kirjeldanud oma muusikalises romaanis „Doktor Faustus“.

Teine sümfoonia on komponeeritud hilisromantismi, eelkõige Furtwängleri meelishelilooja Anton Bruckneri traditsioone järgides. Brucknerlikud on siin teose ajalised dimensioonid, vormistruktuurid, muusikalise materjali temaatiline rohkus ja tihedus (ainuüksi finaali koosneb kuuest teemast ja neljast neid siduvast motiivist) ja muusika suurejoonelised arenguliinid. See romantiline ülevustunne, mis siin tervikuna valitseb, kuulub maailmasõdade eelsesse aega. Teos ei olegi võrreldav teise maailmasõja ajal loodud kaasaegsete, Arthur Honeggeri kolmanda, „Liturgilise“ sümfooniaga või sõja järel sündinud Richard Straussi „Metamorfoosidega“. Ometi peegeldab see tollaste sündmustega seotud meeoleolusid — Furtwängleri enese piinavaid kõikumisi emotsionaalsete äärmuste vahel — napsõnaline ja ülevoolavalt tormakas, õrn ja rahutu, eeleegiline ja raevukas. Kuulaja loeks nagu üht muusikalist autobiograafiat.

Eleegiliselt algav **esimene osa** (*Assai moderato*) kasvab ajuti ahastuseks, mis raugub enne trotslikke lõputakte. **Teine osa** (*Andante semplice*) on meditatiivne, otsekui dramaatiliseks kasvanud algusosa peegelpilt ning meenutab Brahmsi sümfooniade intiimsemat väljenduslaadi. **Kolmas osa** (*Un poco moderato*) järgneb teisele osale pausita, *attacca*. Selles trioga skertsos on brucknerlikku pastoraalsust ja loodusmüstikat. Siin on leitud koguni sugulust Sibeliusega, kelle muusikat saksa dirigent kõrgelt hindas. Ulatuslik, pool tundi kestev **finaaliosa** on kogu teose raskuspunkt, mis

loob mõttelise silla avaosaga. Oma väljenduslaadis meenutab see kaudselt Bruckneri kaheksanda ja üheksanda lõpuosi ning kuulda on ka peegeldusi Wagneri muusikast.

Sümfoonia esiettekanne toimus 22. veebruaril 1948 Berliini Filharmoonikutega helilooja enda juhatusel. Kriitika pidas teost liiga anakronistlikuks, kuid oli ka neid, kes selle sisulist sügavust hinnata mõistsid. Näiteks kirjutas prantsuse helilooja Arthur Honegger: „Ei saa vaielda mehe üle, kes suudab kirjutada nii rikkaliku partituuri kui see. Ta kuulub suurte muusikute hulka.“

Nagu Furtwängleri teisigi sümfoonilisi teoseid, esitatakse teist sümfooniat väga harva, kuid sel on olnud nimekaid toetajaid: Eugen Jochum salvestas selle koos Baieri Raadio sümfooniaorkestriga 1954. aastal ning üks viimaseid salvestisi, mille tegi Daniel Barenboim koos Chicago sümfooniaorkestriga, valmis aastal 2001. Furtwängleri enese dirigeerimisel on sümfooniast valminud mitmeid salvestisi: stuudiovõtted Berliini Filharmoonikutega 1951. aastal ja 1954. aastal Lõuna-Saksa Raadio sümfooniaorkestriga Stuttgardis. Veel on jäädvustatud kontserdivõtteid: 1948. aastal Hamburgi Filharmoonikutega, 1952. aastal Hesseni orkestriga Frankfurdis ning aastal 1953 Viini Filharmoonikutega. Jääb vaid üle mõnda neist kuulata — tugeva emotsionaalse laenguga muusikaline elamus on garanteeritud.

Täna kavas olevatest teostest on ERSO varem esitanud vaid Hindemithi „Sümfoonilisi metamorfoose Carl Maria von Weberi teemadele“. Seda aastatel 1961 ja 1964 Neeme Järvi juhatusel ning aastal 1999 Olari Eltsi juhatusel.

Maia Lilje

Uue hooaja sarjapiletid müügil alates 17. maist!

erso.ee

Sarjapiletiga säästad 25%

pileti
keskus
Powered by **sviby**

Neeme Järvi. © Kaupo Kikkas.

Suure muusikute dünastia pea **NEEME JÄRVI** on üks tänapäeva hinnatuimaid dirigente. Ta on juhatanud maailma tipporkestreid, teinud koostööd parimate solistidega ning tema kui ühe enim plaadistava dirigendi diskograafiasse kuulub ligi 500 plaati.

Oma pika ja ülieduka karjääri jooksul on Neeme Järvi olnud seotud maailma erinevate orkestritega. Ta on Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri eluaegne aupeadirigent, Orchestre de la Suisse Romande'i, Haagi Residentie-orkestri, Detroiti sümfooniaorkestri ja Göteborgi sümfooniaorkestri emeriit-peadirigent ning Šoti Kuningliku Rahvusorkestri audirigent.

Neeme Järvi muljetavaldavat diskograafiat ehivad Prokofjevi, Šostakovitši, R. Straussi, Mahleri, Dvořáki, Glazunovi, Griegi, Sibeliuse, Nielsen'i ja Brahmsi kõigi sümfooniade paljukiidetud salvestused. Lisaks on ta kuulajaile tutvustanud ka selliste veel vähemtuntud heliloojate nagu Wilhelm Stenhammari, Hugo Alfvéni, Niels Gade, Franz Berwaldi, Johann Svendseni ja Johann Halvorseni loomingut, samuti Eesti heliloojate Rudolf Tobiasi, Artur Kapi, Eduard Tubina ja Arvo Pärdi teoseid. Neeme Järvi on salvestanud muusikat firmadele Chandos, Deutsche Grammophon, BIS, EMI jpt.

Neeme Järvit on tunnustatud paljude preemiate, aunimetuste ja tiitlitega, nende hulgas Rootsi Kuningriigi kõrgeim autasu Põhjatähe orden (1990), Eesti Vabariigi Riigivapi teenetemärk (III klass; 1996), Eesti Muusikanõukogu 2012. aasta interpretatsioonipremia, Eesti Vabariigi riiklik kultuuri elutööpreemia (2017), Gramophone'i elutööpreemia (2018) ja Eesti Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali elutööpreemia (2020). Ta on Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Göteborgi ülikooli, Aberdeeni ülikooli, Detroiti Wayne State University, Rootsi Kuningliku Muusikaakadeemia ja Michigani ülikooli audoktor, samuti esimene Tallinna Vapimärgi ordeni kavaler, Michigani osariigi ning Göteborgi linna aukodanik jne. Neeme Järvi kuulub ka 1999. aastal valitud 20. sajandi Eesti saja suurkuju hulka.

Neeme Järvi lõpetas 1955. aastal Tallinna muusikakooli koorijuhtimise ja löökpillide erialal Helvi Voore ja Kristjan Vestre juhendamisel, 1960. aastal Leningradi konservatooriumi sümfooniaorkestri- ja ooperidirigeerimise erialal professor Nikolai Rabinovitši klassis ning 1966. aastal samas ka aspirantuuri Jevgeni Mravinski ja Nikolai Rabinovitši juhendamisel. 1971. aastal võitis Järvi I preemia Roomas Accademia Nazionale di Santa Cecilia VI rahvusvahelisel dirigentide konkursil.

1960—1963 oli Neeme Järvi Eesti Raadio SO dirigent, 1963—1979 peadirigent, 1963—1975 oli ta ühtlasi Estonia teatri peadirigent. Ta juhatas kõiki olulisemaid Leningradi ja Moskva sümfooniaorkestreid, käies nendega ka välisturneedel, juba 1960. aastate teises pooles ka Londoni orkestreid jpt, 1979. aastal debüteeris ta New Yorgi Metropolitan Operas.

Aastal 1980 emigreerus Neeme Järvi koos perega Ameerika Ühendriikidesse. 1981—2004 oli ta Göteborgi SO peadirigent (praegu emeritpeadirigent), 1984—1988 Šoti Kuningliku Rahvusorkestri peadirigent (aastast 1990 selle audigent), 1990—2005 Detroiti SO muusikadirektor (aastast 2005 emeritmuusikadirektor), 2005—2008 New Jersey SO muusikadirektor (praegu audigent), 2005—2012 Haagi Residentie-orkestri peadirigent (praegu emeritpeadirigent), 2010—2020 taas ERSO kunstiline juht ja peadirigent (praegu eluaegne aupeadirigent), 2012—2015 Orchestre de la Suisse Romande'i kunstiline juht ja peadirigent. 1982—1985 oli ta Birminghami SO ja aastast 1995 Jaapani Filharmoonia Orkestri esimene külalisdirekt. Alates 2000. aastast toimuvad Eestis Neeme Järvi rahvusvahelised dirigentide meistrikursused, millest on välja kasvanud Järvi Akadeemia.

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER (ERSO) on elav ja mitmekülgne orkester, kes püüdleb alati tipptaseme poole. Eesti vanimal ja mainekaimal regulaarselt tegutseval sümfooniaorkestril täitub sel hooajal 97. tegevusaasta. ERSO ajalugu ulatub aastasse 1926 ning sarnaselt paljude omataolistega maailmas on see seotud rahvusliku ringhäälingu sünni ja arenguga. Alates hooajast 2020/2021 on enam kui 100-liikmelise orkestri peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts. Neeme Järvi jätkab koostööd ERSOga eluaegse aupeadirigendina, orkestri kunstiline nõustaja on Paavo Järvi, varasemad peadirigendid on olnud Olav Roots, Paul Karp, Roman Matsov, Neeme Järvi, Peeter Lilje, Leo Krämer, Arvo Volmer, Nikolai Aleksejev ja taas Neeme Järvi. ERSO on käinud arvukatel turneedel ning osalenud mainekatel rahvusvahelistel muusikafestivalidel. Möödunud hooajal esineti Olari Eltsi juhatusel Nürnbergis, Münchenis ja Pariisis. Samuti toimus orkestri esimene kontserdireis Suurbritanniassa, kus kahe nädala jooksul anti 11 kontserti. 2021. aasta novembri lõpus osalesid ERSO ja Elts Poolas rahvusvahelisel Kesk- ja Ida-Euroopa muusikafestivalil „Eufonie“. 2019. aastal avasid ERSO ja Neeme Järvi Prantsuse Raadio maineka Montpellier’ muusikafestivali ning orkester käis Kesk-Euroopa turneel, kus Neeme Järvi juhatusel esineti Viini Musikvereini kuldses saalis, Linzi Brucknerhausi suures saalis, Praha Rudolfinumi Dvořáki saalis ja Bregenzi Bodensee saalis ning Mihhail Gertsji juhatusel Saksamaal Erlangenis ja Viersenis. Veel on esinetud sellistel maailmalavadel nagu Berliini Konzerthaus, New Yorgi Avery Fisher Hall (praeguse nimetusega David Geffen Hall), Peterburi filharmoonia suur saal ja Maria Teatri kontserdisaal, Kölni filharmoonia, Helsingi Musiikkitalo, Stockholmi Berwaldhallen jt.

ERSO plaadistuste kõrget kvaliteeti on esile tõstetud mainekates klassikalise muusika ajakirjades ning sellega on kaasnenud mitmed tunnustused, millest olulisim on Eesti esimene Grammy (2004, dirigent Paavo Järvi), värskemad aga aasta klassikaalbumi tiitel 2020. aastal Eesti muusikaauhindade jagamisel Elleri sümfooniliste poeemide teise plaadi eest (dirigent Olari Elts) ning kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapremia ERSO-le ja Olari Eltsile seniste Elleri muusika salvestiste eest. Suurepärane koostöö on ERSO-l selliste mainekate plaadifirmadega nagu Chandos, BIS, Onyx, samuti Ondine, ERP jt.

Lisaks kohalikele raadio- ja telekanalitele on ERSO kontserte üle kandnud Mezzo ja medici.tv ning EBU vahendusel on need jõudnud paljudesse Euroopa raadiojaamadesse. 2020. aastal alustas tegevust ERSO TV (erso.tv), kus saab vaadata kõiki orkestri *live*-kontserte ning juba toimunud esinemisi.

Liitudes ERSO Sõprade Klubiga toetate Eesti esindusorkestrit ning panustate Eesti kultuuri- ja muusikaellu. Sõprade klubi liikmetele pakume mitmeid hüvesid ning kutsume neid osalema eriüritustel.

“ERSO mängib paremini kui kunagi varem ning orkestri haare on laiem kui kunagi varem. Nüüd on aeg astuda järgmine samm. Kutsume liituma ERSO Sõprade Klubiga kõiki, kelle jaoks klassikaline muusika on inspiratsiooniks, et jõuda kõrgeimate, sümfoonilise haardega mõteteni. Koos suudame ellu viia meis pulbitsevad muusikalised ideed.”

— Olari Elts

Sõprade Klubi liikmelisus on hooajapõhine. Klubi liikmed saavad esimesena teada uue hooaja plaanidest ja eelismüügi lingi enne avalikku müüki, et tagada parimad istekohad!

I

Liituge ERSO kodulehel ERSO Sõprade Klubiga. Valige sobiv pakett, liitumiseks palun tehke makse valitud paketi toetussummaga.

Rahandusministeerium

IBAN: EE932200221023778606

Viitenumber: 3500081681

Selgitusse või liitumisvormi palun kirjutage oma e-posti aadress ja/või telefoninumber, et saaksime Teiega ühendust võtta.

II

Saatke oma liitumissoov erso@erso.ee või helistage telefonil 6147788.

Vaata lisa:

erso.ee/soprade-klubi

ERSO tänab toetajaid:**

IV PAKETT 1000 €

David O'Brock
Lauri Ligi
Kersti Lainvoo
Toomas Erin
Egon Elstein

III PAKETT 500 €

Annika Kuimet*
Ülle Kruuse
Aare Viira
Kristjan Pomm

II PAKETT 100 €

Jüri Suursoo
Mare Hammer
Eero Hammer
Marika Laar
Nele Laidvee
Piret Tuul
Jaan Riikoja
Mai Stern
Raivo Stern
Tanel Ross
Aare Olander
Merle Keskküla
Vladimir Panov
Ingrid Männik *
Liisa Past
Kristel Leppik*
Tiina Liiv
Ants Kerde
Gennadi Vihman
Maare Rist
Riina Virkus
Ants Hinno
Patrick Soome
Arno Almann
Eva Veinberg
Katrín Veskimäe
Evi Rooda

Kaja Kärner*
Merike Vaitmaa*
Toomas Prangli
Heidi Pruuli

I PAKETT 50 €

Ants Hinno
Elle Nellis
Sirje Urb
Ene-Reet Soonets
Aime Lindpere*
Heiki Meos
Mari Miiks
Viivi Villemson
Helle Kulbas
Marika Eljas
Tanel Tats
Silvia Laius
Elena Alben

Lisaks mitmed anonüümsed toetajad.

* 2023. (97. hooaeg)
ning 2024. aasta (98.
hooaeg) toetaja.

** Sõprade Klubi liikmed
seisuga 07.05.2024.

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

Peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts

Eluaegne aupeadirigent Neeme Järvi, **kunstiline nõustaja** Paavo Järvi

Koosseis 10. mail 2024

I VIUL

Triin Ruubel
Marge Uus
Kätlin Ivask
Niina Kawaguchi
Kirti–Kai Loorand
Kaija Lukas
Astrid Muhel
Tõnis Pajupuu
Merje Roomere
Piret Sandberg
Danae Taamal
Kaiu Talve
Andrus Tork
Liis–Helena Väljamäe

II VIUL

Kaido Välja
Kadi Vilu
Kristel Kiik
Triin Krigul
Miina Laanesaar
Maiu Mägi
Kristjan Nõlvak
Marlis Timpmann
Maaren Vihermäe
Maria–Sofia Dyka
Sofia Vinkel

VIOOLA

Rain Vilu
Mairit Mitt–Bronikowska
Helena Altmanis
Kaja Kiho
Sandra Klimaitė
Martti Mägi
Juhan Palm–Peipman
Liisi Rusnak
Jülija Širokova
Kristiina Välja

TŠELLO

Andreas Lend
Margus Uus
Riina Erin
Levi–Danel Mägila
Katrin Oja

Lauri Toom
Maris Vallsalu
Nicolas Concheiro Veleiro

KONTRABASS

Mati Lukk
Janel Altroff
Madis Jürgens
Xiaonan Nie
Indrek Pajus
Ants Önnis

FLÖÖT

Mihkel Peäske
Linda Vood
Janika Lentsius

OBOE

Guido Gualandi
Giselle Gabriels
Tõnis Traksmann

KLARNET

José Carlos Domínguez
_ Almela
Taavi Orro
Meelis Vind

FAGOTT

Jakob Peäske
Kristjan Kungla
Kaido Suss

METSASARV

Kalmer Kiik
Kalle Koppel
Nikita Matsuk
Jürnas Rähni

TROMPET

Indrek Vau
Mart Kivi
Erki Möller

TROMBOON

Andres Kontus
Väino Põllu
Johannes Kiik

TUUBA

Madis Vilgats

TIMPANID

Maarja Nuut

LÖÖKPILLID

Adam Jeffrey
Kaspar Eisel
Vambola Krigul
Lauri Metsvahi
Terje Terasmaa
Csaba Zoltán Marján

SA ERSO juhatus liige

Kristjan Hallik

Produtsent

Daily Trippel

Orkestri mäenedžer

Marko Metsaru

Partnersuhete ja müügijuht

Signe Vaiknemets

Maine– ja kommunikatsioonijuht

Kärt Ruubel

Toimetaja

Anita Maasalu

Noodikoguhoidja

Mariell Aren

Disainer

Norman Orro

Personalijuht

Piret Veensalu

Pillilao juhataja

Egert Leinsaar

Kammer– ja noorteprojektide produtsent

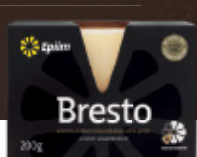
Taavi Orro

Lavameistrid

Jüri Korjus
Heiki Zvorovskii

Bresto mängib esimest viiulit

Kontserdisarja „Maestro“
toetab EPIIM

/Epiimjuust

epiimjuust

KUTSUME KUULAMA

HOOAJA LÖPPKONTSERT. Elts ja Mahler

R, 17. MAI KELL 18 (EELKONTSERT) JA KELL 19, ESTONIA KONTSERDISAAL

Erkki-Sven Tüür. Tšellokontsert nr 2 (esiettekanne)

Gustav Mahler. Sümfoonia nr 5

NICOLAS ALTSTAEDT tšello, ERSO, dirigent OLARI ELTS

ERSO Saaremaal 2024

L, 15. JUUNI KELL 18, MUSTJALA KOOL

Liina Sumera. „Kimäär“

Felix Mendelssohn Bartholdy. Viiulikontsert e-moll, op. 64

Antonín Dvořák. Sümfoonia nr 9 „Uuest maailmast“, op. 95

TRIIN RUUBEL viiul, ERSO, dirigent OLARI ELTS

E · R · · O

Estonia pst 4
10148 Tallinn
tel 6 147 787
erso@erso.ee
www.erso.ee

Kuula ja vaata uuesti!

 ERSO.TV